

Kunnskapsdepartementet

Vår saksbehandler: Monica Melhus
Direkte tlf.: 6484 9031

Postboks 8119 Dep
0032 Oslo

Vår/our ref.: 2010/724

Deres/your ref.:

Dato/date: 29.11.2010

Forslag til endring - kriteriene for akkreditering av nye doktorgradsstudier

Vi viser til Kunnskapsdepartementet brev av 31.8.2010, hvor departementet foreslår endringer i forskrift 1. februar 2010 nr 96 om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning, med tilbakemeldingsfrist 1. desember d.å.

Høgskolen i Akershus takker for anledningen til å gi sin uttalelse til forslaget.

Innledningsvis henviser vi til vår uttalelse 30.12.2009 til departementets diskusjonsnotat av 6.10.2009 (Drøfting av kriteriene for akkreditering av doktorgradsutdanninger), og understreker at vår uttalelse fra den anledningen står ved lag. Forslagene til endring har i tillegg vært utsendt til fagavdelingene ved høgskolen, samt vært behandlet i høgskolens forskningsutvalg. Høgskolen har mottatt to innspill (avdeling for atferdsvitenskap og avdeling for helse, ernæring og ledelse), disse er innarbeidet i vårt høringsnotat.

Til §3-1 femte ledd:

Følgende setning er ny i denne paragrafen: ”NOKUT kan fastsette et sett med standarder og kriterier for akkreditering av doktorgradsstudier og ett sett med standarder og kriterier for revidering av akkrediterte doktorgradsstudier”.

Høgskolen støtter intensjonen om at de kriterier og standarder som legges til grunn ved akkreditering av nye doktorgradsstudier må være egnet til å dokumentere det faglige potensialet ved det planlagte studietilbudet, mens kriteriene og standardene for revidering må være egnet til å dokumentere den faktiske kvaliteten på det etablerte studiet.

Vi foreslår imidlertid å korrigere paragrafen ovenfor til ”... og et sett med standarder og kriterier for revidering av ~~akkrediterte~~ doktorgradsstudier”, slik at paragrafen ikke bare dekker revidering av akkrediterte doktorgradsstudier (av NOKUT) men også doktorgradsstudier opprettet i medhold av Uh-

Høgskolen i Akershus

E-post: postmottak@hiak.no Tlf.: (+47) 64 84 90 00 Faks: (+47) 64 84 90 01

Postadresse: Postboks 423, 2001 Lillestrøm, Norway Besøksadresse: Kunnskapsveien 55, 2007 Kjeller

Fakturaadresse: Høgskolen i Akershus fakturamottak, Postboks 232, 3672 Notodden Organisasjonsnummer: 874 652 172

lovens § 3-3 (ved universitetene). Det må være en klar forutsetning at doktorgradsprogram ved høyskoler blir vurdert ut fra like vilkår som ved universitetene.

Til § 3-1 tredje ledd:

I denne paragrafen foreslås endret bestemmelsen om kriterier for akkreditering av nye studier, slik at det fastsettes faktiske krav til størrelsen på fagmiljøet tilknyttet et doktorgradsstudium og doktorgradsstudiets rekrutteringspotensial.

Konkret foreslås ”minst 8 årsverk med førstestillingskompetanse, hvorav minst seks er i heltids kombinerte forsknings- og undervisningsstillinger og minst 4 har professorkompetanse” og ”... minst 20 doktorgradsstudenter til studiet i løpet av fire år etter oppstart. Institusjonen må kunne sannsynliggjøre at den over tid kan opprettholde et doktorgradsmiljø med minst 20 doktorgradsstudenter”.

Fagmiljøets størrelse og kompetansekrav

Når det gjelder fagmiljøets størrelse og kompetansekrav; åtte heltidsansatte hvorav fire med professorkompetanse, synes dette ikke urimelig. Det er imidlertid litt uklart om disse stillingene er heltidsansatte i fagmiljøet eller om stillingene i sin helhet skal knyttes til doktorgradsprogrammet. Hvis det er slik at stillingene kun skal disponeres på doktorgradsprogrammet, bryter det med vår tenkning om at det bør være en sømløs sammenheng mellom bachelor, master og doktorgradsundervisning, forskning og veiledning. Det kan godt hende at de kvantitative kravene til fagmiljøet er riktig minimumskrav, men det forutsetter et større antall personer i fagmiljøet som binder det sammen til en helhet. Dette forutsetter også et klart faglig tyngdepunkt som sentrum for forskeropplæringen. Det som i utkast til forskrift beskrives som faglig bredde kan komme i konflikt med naturlig akademisk spesialisering og tydelig profil. Deltakelse i forskningsfronten nasjonalt og internasjonalt krever at fagmiljøene er profilerte.

Tallfestet krav til antall doktorgradsstudenter på program

Når det gjelder krav til antall doktorgradsstudenter (minst 20 i løpet av fire år etter oppstart og deretter minst 20 til enhver tid) har vi derimot større innsigelser. Det vil være urealistisk å forvente at et nytt doktorgradsprogram kun vil trenge 4 år på å etablere seg fullt ut med minst 20 studenter tilknyttet studiet. For det første fordi det vanskelig vil la seg gjennomføre rent økonomisk. Dette antar vi vil være gjeldende også ved universitetene. For det andre fordi ethvert nytt studium er avhengig av å få uteksaminert noen av sine kandidater før programmets renommé reelt vil kunne bidra til økt markedsføring og rekruttering både nasjonalt og ikke minst internasjonalt.

Også kravet om minst 20 doktorgradsstudenter til enhver tid på programmet opplever vi som urimelig. Pr i dag er det kun enkelte doktorgradsprogrammer ved universitetene som fyller dette kravet, og langt fra alle.

Årsaker til frafall/lav gjennomstrømning

Det kan synes som om departementet i sitt forslag til forskrift mener at antall doktorgradsstudenter i seg selv er et mål på den faglige kvaliteten i programmet, og at dette i seg selv vil bidra til mindre frafall og økt gjennomstrømning. Det er imidlertid ikke nødvendigvis slik. I NIFU-STEPS rapport (*rapport 40/2009 Gjennomstrømning i doktorgradsutdanningen*) angis bl.a følgende momenter som årsak til frafall i doktorgradstudiet: manglende evner og/eller motivasjon for forskning, manglende bakgrunnskunnskaper, utilstrekkelig finansiering av studiet, bedre lønns- og karrieremuligheter utenfor forskningssystemet, utilstrekkelig veiledning, problemer med avhandlingsarbeidet, trekk ved

studiemiljøet (mangelfull integrasjon i det faglige og sosiale miljøet) og personlige forhold som ikke er relatert til doktorgradsstudiet. I tillegg fremgår det at det er forskjeller mellom fagområder. Blant annet har stipendiater i matematikk-naturvitenskap høyere gjennomføringsgrad enn stipendiater i de andre fagområdene, og det henvises i den forbindelse til en undersøkelse som viser at stipendiater i matematisk- naturvitenskapelige og medisinske fag er bedre integrert i forskningsmiljøet enn spesielt stipendiater i humaniora.

NIFU-STEP-rapporten siterer Seagram, Gould & Pyke (1998:330-331) som har foretatt følgende sammenfatning basert på data fra Canada (s 45 i rapporten):

“It is clear that the issue of time to completion is a complex one, with graduates identifying many factors affecting their progress. Those factors significantly associated with shorter completion times include (...)

- *maintaining full-time enrollment;*
- *ease in topic selection;*
- *keeping the same dissertation supervisor throughout;*
- *getting started on the dissertation early in the program;*
- *keeping the same dissertation topic;*
- *developing a close relationship with the supervisor;*
- *meeting frequently with the supervisor;*
- *a fast turn around time for material submitted to supervisory committees;*
- *fewer years of teaching assistantship support;*
- *collaborating with the supervisor on papers and articles.*

These findings are quite consistent with those reported in the literature.

I departementets forslag til endring i forskriften synes antall stipendiater å tillegges selvstendig betydning for blant annet gjennomstrømning. Stipendiatfellesskapet beskrives som relativt uavhengig av fagmiljøet forøvrig. Momentene ovenfor som fremgår av NIFU-STEPS rapport synliggjør imidlertid at det blant annet er graden av delaktighet i fagmiljøet/forskersteam, oppfølgingen som den enkelte doktorgradsstudent får av veileder og kvalitetssikringen og oppfølgingen i den organiserte forskerutdanningen som vil være avgjørende for kvalitet og gjennomstrømning, i langt større grad enn stipendiatfellesskapet og antallet på medstipendiater.

Styrke nye behov i samfunnet

På bakgrunn av nye behov i samfunnet, kombinert med store reformer i Velferds-Norge er kravene i arbeidslivet innenfor velferdstjenestene endret. Det er behov for bedre samsvar mellom utfordringene i arbeidslivet og innholdet i de helse- og sosialfaglige utdanningene. I St.meld. nr 47 (Samhandlingsreformen) vektlegges kompetent personell, med særlig vekt på nye og bedre kompetanse i særlig kommunene, samt styrket forskning og fagutvikling særlig i kommunene. Et grep for å møte disse utfordringene er å styrke profesjonsutdanningene, også i form av etablering av profesjonsrettede phd-utdanninger ved høgskolene. Det er svært viktig å ikke utforme forskriften på en måte som vil hindre en slik utvikling.

Evalueringer

Som vi skrev i vår uttalelse til drøftingsnotatet i november i fjor, så anbefaler vi, i stedet for å sette krav om minsteantall pr doktorgradsprogram, at programmene evalueres med ujevne mellomrom, og at det gjøres en komparering av beslektede program ved ulike institusjoner med hensyn til ressursbruk og gjennomstrømning. Resultater av slike evalueringer kan så brukes til å fremme forslag om insitamenter til økt kvalitet og økt gjennomstrømning i slike studier.

Konklusjon

Høgskolen støtter departementets intensjon om å sette kvalitetskrav til fagmiljø som skal tilby doktorgradsutdanning i Norge, og når det gjelder fagmiljøets størrelse og kompetansekrav; åtte heltidsansatte hvorav fire med professorkompetanse, synes dette ikke urimelig. Det er imidlertid litt uklart om disse stillingene er heltidsansatte i fagmiljøet eller om stillingene i sin helhet skal knyttes til doktorgradsprogrammet.

Departementet signaliserer imidlertid i sin forskriftsendring at antall doktorgradsstudenter i seg selv vil være et mål på den faglige kvaliteten i programmet. Dette er vi sterkt uenig i. Det avgjørende vil alltid være faglig kvalitet og attraktivitet. For at norske fagmiljøer skal hevde seg nasjonalt og internasjonalt bør profilering snarere enn bredde være fremste virkemiddel. Sterke nasjonale og internasjonale, attraktive miljøer som integrerer stipendiatene i forskerteam er antakelig første forutsetning. Ved å begynne med miljøets faglige kvaliteter og organisering av forskningen og forskningsprogrammet vil attraktiviteten øke. Avhengig av attraktivitet vil evnen til å tiltrekke seg de beste forskerekruttene nasjonalt og internasjonalt øke. Ved aktivt å integrere stipendiatene i fagmiljøet vil de representere en ressurs hvor gjennomstrømning vil være et bedre mål på kvalitet enn antall stipendiater.

Det må være en klar forutsetning at doktorgradsprogram ved høgskoler blir vurdert ut fra like vilkår som ved universitetene.

Med vennlig hilsen

Jan Grund
rektor

Olgunn Ransedokken
prorektor